

Dự án I-SME: GÓP PHẦN THAY ĐỔI TƯ DUY VỀ ĐỔI MỚI SÁNG TẠO

Một trong những thách thức cơ bản của các doanh nghiệp vừa và nhỏ (DNVVN) ở Việt Nam là yếu trong kỹ năng quản lý nói chung và trong quản lý các hoạt động đổi mới sáng tạo (ĐMST) nói riêng. Điều đó đã hạn chế sự phát triển và đóng góp của các DNVVN đối với nền kinh tế. Với mong muốn cải thiện thực trạng này, Dự án “Quản lý ĐMST tại các DNVVN ở Việt Nam” đã được Chương trình đối tác ĐMST Việt Nam - Phần Lan (IPP) tài trợ thực hiện và cho tới nay đã thu được những kết quả đáng khích lệ.

ĐMST trong DNVVN

Tại Hội thảo về ĐMST trong hợp tác giữa các trường đại học và doanh nghiệp, tài liệu công bố cho thấy đến thời điểm tháng 5.2010, Việt Nam có gần 500.000 DNVVN đăng ký hoạt động. Các DNVVN chiếm 97% trong tổng số các doanh nghiệp và đóng góp gần 40% GDP, tạo việc làm cho hơn 50% lao động tại Việt Nam. Chính phủ Việt Nam ngày càng nhận thấy vai trò quan trọng của các DNVVN đối với nền kinh tế bởi những đóng góp to lớn như tạo việc làm, hạn chế tụt hậu và ổn định xã hội tại địa phương và trong khu vực.

Tuy nhiên, thực tế cho thấy hầu hết các DNVVN của Việt Nam có quy mô nhỏ và không có năng lực ĐMST. Một số khảo sát về thực trạng ĐMST ở các doanh nghiệp cho thấy chỉ khoảng 20-30% số doanh nghiệp có thực hiện các hoạt động ĐMST và

Các học viên tham gia khoá đào tạo của Dự án I-SME

doanh thu từ các hoạt động này được các doanh nghiệp nhận định là không đáp ứng được kỳ vọng. Đặc biệt, trong tư duy của phần lớn các chủ DNVVN của Việt Nam, ĐMST vẫn còn là khái niệm xa vời và không thiết thực đối với hoạt động kinh doanh của

họ. Hay nói ngắn gọn hơn là họ không quan tâm tới ĐMST. Trong khi đó theo quy luật, hoạt động ĐMST thường khởi đầu từ doanh nghiệp và do doanh nghiệp thực hiện, xuất phát từ hiểu biết của doanh nghiệp đối với thị trường và xu hướng công nghệ. Bài học

kinh nghiệm từ các nước phát triển đã chứng minh DNVVN chính là “trụ cột” gánh vác đổi mới công nghệ. Vì thế, việc đổi mới tư duy của các DNVVN sao cho kế hoạch kinh doanh của họ có yếu tố ĐMST là rất quan trọng. Để góp phần thực hiện điều đó, việc xây dựng chương trình và phương pháp đào tạo về ĐMST đáp ứng được yêu cầu của các DNVVN và phù hợp môi trường kinh doanh của Việt Nam là hết sức cần thiết. Xuất phát từ thực tế này, Dự án “Quản lý ĐMST tại các DNVVN ở Việt Nam (I-SME)” đã được IPP tài trợ triển khai.

Dự án do Đại học Khoa học và Ứng dụng Seinajoki của Phần Lan và Trường Đại học Ngoại thương của Việt Nam phối hợp thực hiện. Mục tiêu chính của I-SME là thiết kế và đánh giá thử nghiệm phương pháp nhằm phát triển năng lực quản lý ĐMST của các DNVVN để có thể đối phó tốt hơn với những cạnh tranh khốc liệt của môi trường kinh tế quốc gia, khu vực và toàn cầu.

Kết quả bước đầu

Để thực hiện mục tiêu, các chuyên gia của I-SME đã thiết kế và phát triển chương trình đào tạo phù hợp với môi trường DNVVN của Việt Nam, tập trung vào hoạt động quản lý ĐMST ở cấp công ty, đánh giá thử nghiệm phương pháp. Điểm nhấn quan trọng của I-SME là chương trình đào tạo được thực hiện trên cơ sở hợp tác giữa các chuyên gia của Phần Lan và của Việt Nam. Việc kết hợp chặt chẽ từ khâu xây dựng chương trình đến triển khai giảng dạy đã giúp chương trình đảm bảo

Với mục tiêu thiết kế các nội dung hỗ trợ phù hợp với thực tế và nhu cầu của đối tượng hưởng lợi, IPP đặt trọng tâm xây dựng hiểu biết về thực trạng kinh doanh và ĐMST của doanh nghiệp Việt Nam thông qua các hoạt động đối thoại, tiếp xúc với doanh nghiệp, đồng thời thực hiện điều tra, khảo sát và nghiên cứu. Thông qua các hoạt động này, IPP đã gặp gỡ với hơn 1.000 doanh nghiệp đến từ nhiều tỉnh, thành phố trên khắp cả nước, và đã tiếp nhận được chừng 400 đề xuất dự án liên quan đến ĐMST (trong đó khoảng 10% đề xuất đã được lựa chọn tham gia Chương trình). Các doanh nghiệp đối tác của IPP, chủ yếu là các DNVVN, là các doanh nghiệp có ý thức tốt về vai trò của hoạt động ĐMST đối với sự tăng trưởng bền vững của bản thân doanh nghiệp, có tính sáng tạo, tìm tòi theo đuổi cái mới, có sự cam kết đối với việc đầu tư cho đổi mới và mong muốn được học hỏi cách thức để đổi mới một cách thành công.

được tính hiện đại, vừa có những kinh nghiệm của nước ngoài, vừa gắn với thực tiễn của Việt Nam.

Cũng như một số chương trình đào tạo cho doanh nghiệp khác, I-SME được xây dựng thành 4 module theo đúng quy trình ĐMST tại các doanh nghiệp:

Quản trị và chiến lược ĐMST. Tập trung vào các chủ đề: giới thiệu về quản trị và chiến lược ĐMST, cơ hội thị trường và nhu cầu của khách hàng, năng lực và nguồn lực. Mục tiêu là cung cấp cho người học các kỹ năng để phát triển toàn diện công ty và kỹ năng để tích hợp các khái niệm và nguyên tắc của chiến lược vào thực tiễn công ty, cách suy nghĩ chiến lược, hướng đến phát triển lợi thế cạnh tranh bền vững. Module này cũng phát triển kỹ năng tư duy phân tích: người học tìm hiểu để phân tích môi trường kinh doanh và nhìn thấy cơ hội và thách thức đổi mới trong môi trường kinh doanh. Sản phẩm

cuối cùng của module sẽ là các ý tưởng ĐMST do người học lựa chọn phát triển.

Quy trình trong ĐMST: Sản phẩm và dịch vụ. Module này tập trung vào các chủ đề: quy trình tạo lập giá trị cho khách hàng, khái niệm về quy trình, sản phẩm/dịch vụ đổi mới của công ty. Người học sẽ hiểu được tại sao và làm thế nào để xây dựng khái niệm sản phẩm/dịch vụ. Module này giúp người học biết cách áp dụng quy trình tạo lập giá trị cho khách hàng vào trong bối cảnh của ĐMST. Ngoài ra, module tiếp tục đi sâu phân tích khái niệm ĐMST ở các cấp độ khác nhau và các phương thức ĐMST có thể phát triển tại các DNVVN. Trong module này, người học sẽ thực hiện việc mô tả chi tiết khái niệm dịch vụ/sản phẩm mới do mình tự phát triển từ module 1, có định hướng theo nhu cầu của khách hàng.

Khía cạnh tài chính: Phân tích

Chuyên gia Phần Lan giảng bài cho các học viên

kinh tế của ĐMST. Module này tập trung vào các nội dung: phân tích chi phí, quyết định định giá và đầu tư. Module cung cấp cho người học các kỹ năng xây dựng kế hoạch tài chính và kế hoạch lợi nhuận của dự án ĐMST. Ngoài ra, trong module này người học cũng có cơ hội phát triển kiến thức về cơ cấu chi phí của công ty và hoạt động ĐMST. Người học sẽ biết cách để xác định các yếu tố chính ảnh hưởng đến quá trình định giá đem lại lợi nhuận.

Bán hàng và marketing trong quá trình ĐMST. Module tập trung vào việc chuẩn bị một chiến lược marketing và các vấn đề quan trọng khác có liên quan cho ý tưởng ĐMST mà người học đã hình thành từ đầu khóa học. Người học sẽ hiểu rõ vai trò của marketing, phân khúc thị trường, xác định mục tiêu và định vị, các kênh phân phối, quảng bá và bán hàng. Sản phẩm cuối cùng của module là phát triển

một kế hoạch marketing cho các dịch vụ/sản phẩm đã được người học phát triển.

Mục tiêu xuyên suốt của 4 module này là hỗ trợ các doanh nghiệp, học viên phát triển một ý tưởng ĐMST thành một kế hoạch kinh doanh với nội dung cụ thể gắn với hoạt động của chính doanh nghiệp. Phương pháp “doanh nghiệp ảo” (virtual enterprise) - “đầu vào” cho bài giảng là các thông tin từ chính các doanh nghiệp là một trong những điểm được các doanh nghiệp tham gia đánh giá cao.

Chương trình và phương pháp đào tạo đã được triển khai và hoàn thiện thông qua 2 khóa đào tạo thử nghiệm với hơn 40 học viên đến từ các doanh nghiệp thuộc các lĩnh vực khác nhau. Các khóa đào tạo đã được các học viên đánh giá cao, thang điểm đánh giá trung bình đạt 4,8/5 điểm, trong đó những điểm được đánh

giá cao nhất là kiến thức, kinh nghiệm của các chuyên gia giảng dạy và các hoạt động tương tác (trình bày, thảo luận nhóm) giữa giảng viên và học viên.

Nói về tính bền vững của I-SME, TS Đào Ngọc Tiến (Trường Đại học Ngoại thương, điều phối viên của I-SME) cho biết: bên cạnh việc hỗ trợ trực tiếp một bộ phận doanh nghiệp, hướng các doanh nghiệp hiểu và quan tâm tới ĐMST, mỗi bài giảng của I-SME đều có sự kết hợp của một giảng viên Phần Lan và một giảng viên Việt Nam. Đây cũng được coi là quá trình “chuyển giao công nghệ” từ các chuyên gia Phần Lan tới các cán bộ của Việt Nam. Quá trình này sẽ giúp Trường Đại học Ngoại thương đào tạo được một số giảng viên đủ năng lực để có thể triển khai các hoạt động đào tạo về ĐMST trong thời gian tiếp theo. Một trong những kế hoạch của Trường là sau này có thể đưa ĐMST thành môn học tự chọn trong chương trình đào tạo cử nhân quản trị kinh doanh.

Mặc dù mới là những kết quả bước đầu, bởi để lý thuyết đi vào thực tiễn phải qua một quá trình, nhưng có thể nói I-SME đã góp phần đưa khái niệm ĐMST trở nên gần gũi hơn với các doanh nhân, đó cũng là nền tảng đầu tiên để ĐMST sẽ trở thành “một phần tất yếu” của các doanh nghiệp Việt Nam như những người làm ĐMST mong đợi ■